

Oppositionens förslag till budget 2024 och flerårsplan 2025-2027

Från Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet

Socialdemokraterna

Vänsterpartiet

miljöpartiet de gröna

Övergripande om budget och verksamhetsplan

Askersunds kommun är en landsbygdskommun där de flesta bor utanför huvudorten. Det är en fin kommun med mycket vatten och skogar men också med många gamla kulturmiljöer. Det kan beskrivas som en idyll. För Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är det viktigt att inte stanna bara vid ytan. För oss är innehållet viktigt med fungerande verksamheter och ett långsiktigt perspektiv. Valfärden är viktigast. Barn ska ha en bra förskola och skola och kommunens äldre ska vara trygga med den omsorg som ges. Därför satsar vi inom valfärden på våra barn och våra äldre. Vi lägger ca tre miljoner mer på valfärden än de styrande partierna. Vi stödjer också förslaget om tre miljoner som ska gå till att utöka antalet platser på korttidsboende Syrenen och till Trygg hemgång.

Vi vill satsa på:

- Speciallärare till låg- och mellanstadiet i hela kommunen
- Aktiviteter för äldre
- Kommunal fotvårdsterapeut
- Vårdsvenska för personal inom omsorgen

Det är ekonomiskt svåra tider och just därför är det extra viktigt att ha ett långsiktigt perspektiv. Om valfärden urholkas får vi större problem i framtiden. Det är några år som det är tufft ekonomiskt enligt de prognoser som finns. Det är omvärldens händelser med krig i Ukraina som påverkar och kommer göra det framåt. Inflationen har möjligtvis nått sin topp men effekten av den kommer vi få leva med länge. Pensionskostnaderna har ökat liksom pris- och löneökningar. Skatteunderlaget ökar inte i samma takt som pris- och löneökningar och det är prisökningarna som är det stora problemet. Askersunds kommun är i stort behov av mer intäkter för att täcka de ökade kostnaderna. Regeringen vill inte ge pengar till kommunen i form av statsbidrag som följer prisökningen och lokalt har vi ett politiskt styre som inte styr. Den finansiella biten har räddat kommunen tidigare år men nu gör den inte det längre. Det finns ingen långsiktig plan framåt.

Både nationellt och lokalt står vi i oppositionspartierna för alternativet till en annan linje där vi planerar långsiktigt och prioriterar valfärden. De ekonomiska svårigheterna behöver lyftas upp i ljuset och diskuteras. Problemen behöver tas på allvar. Det skulle behövas stora neddragningar för att få nämnderna i balans men det är ingen lösning på lång sikt. Det största problemet vi har är kompetensförsörjningen. Därför är långsiktighet och stabilitet viktigt. Den framtida bemanningen måste klaras.

Vi lever idag i en akut klimatkris som är global. Den biologiska mångfalden hotas. För att stoppa dessa hot mot våra livsmiljöer krävs kraftfulla åtgärder, även från Askersunds kommun. Det är ett övergripande ansvar för kommunens politiker att medverka till insatser som skyndar på den gröna omställningen. Detta kan ske genom insatser som att minska beroendet av fossila drivmedel och säkra en hållbar energiförsörjning. Genom att skapa fler artrika miljöer som ängar och oklippta gräsytor, plantera fler träd och bedriva kontinuitetskogsbruk på kommunens mark ökar den biologiska mångfalden. Kommunen behöver fortsätta att erbjuda måltider baserade på ekologiskt hållbara produkter. I upphandlingar ska hänsyn tas till klimat- och miljöpåverkan. Så kan vi bidra till goda livsvillkor för kommande generationer.

Kommunen har omkring tusen personer anställda och det är de som är det viktigaste vi har. De flesta jobbar inom valfärden, till exempel inom omsorgen och skolan, och de behöver en god arbetsmiljö. Det har vi inte på flera av våra arbetsplatser. Inom vissa områden är arbetsmiljön i kris. Det blir fler äldre och färre i arbetsför ålder och färre barn som föds. Människor som kan arbeta inom skolan och

omsorgen är bristvara och kommer vara det i framtiden. En god arbetsmiljö är nödvändig för att kommunen ska kunna säkra sitt välfärdsuppdrag och ge barn utbildning och äldre en trygg vård och omsorg.

Resultatet för 2024 blir svagt. Det är oundvikligt då kommunens intäkter är lägre än de borde vara och en regering som inte ger besked kring stöttning till kommunerna. Vi vill inte dra ner på verksamheten. Det är viktigt att alla nämnder håller sina budgetramar men vi prioriterar Socialnämnden och Barn- och utbildningsnämnden. Övriga nämnder uppmanas särskilt att inte överskrida sina ramar. Samtidigt behövs nya arbetssätt hittas och viss underlättning kan göras genom digitalisering.

Förebyggande arbete och underhåll behöver göras för att det inte ska bli dyrare senare. Men det är en svår avvägning vad som är nödvändigt och inte. Kommunens låneskuld har ökat väldigt snabbt och är mycket hög. Det är ett bekymmer i sig men riskerna ökar också när lån ska sättas om och det kan bli högre räntekostnader. Kommunen behöver vara mycket försiktig med framtida investeringar där lån behöver tas. Vi anser att vi måste tänka efter mycket noggrant innan nya lån tas.

Den demokratiska processen måste värnas och upprätthållas. Det är viktigt med öppenhet och dialog mellan politiker och medborgare.

Digitaliseringsprocessen behöver vara sammanhållen i hela kommunen, både vad det gäller genomförande och ur ett säkerhetsperspektiv. En övergripande strategi för IT behövs.

På lång sikt behöver vi fortsätta att utveckla hela kommunen med fler aktiviteter och mötesplatser utomhus. Alla evenemang, från motorträffar, marknader till konserter, bidrar till en levande landsbygd. Hela kommunen är viktig.

Mål

Nämndernas fortsatta målarbete ska ske utifrån dessa fem områden:

- Attraktiva boende- och livsmiljöer
- Ett starkt näringsliv
- Lust att lära
- Gott liv hela livet
- Effektiv resursanvändning

Utöver de fem övergripande rubrikerna finns det fler genomsyrande perspektiv som vi också särskilt vill lägga vikt vid:

- Social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet
- Tillgänglighet för alla
- Jämställdhet
- Folkhälsa

Kommunstyrelsens verksamhet

Kommunstyrelsen har ett stort ansvar för kommunen i sitt uppdrag och uppsiktsplikt över övriga nämnder.

Kommunstyrelsen behöver arbeta långsiktigt för att möta befolkningstillväxt och vara förberedd inför den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning och färre barn som föds. Hela vår landsbygdskommun ska involveras i detta arbete. I Översiktsplanen framgår hur kommunen ska utvecklas och nu när en ny ÖP tas fram är det viktigt att hela kommunen finns med. Det ska kunna gå att leva och bo överallt i kommunen och ta del av kommunal service. Valfärdsuppdraget måste tas på allvar. Med fungerande äldreomsorg och bra förskolor och skolor har vi bättre förutsättningar att locka till oss nya medborgare och trygga kompetensförsörjningen. Arbetet med detaljplaner måste fortsätta. Utvecklingen får inte avstanna under den kris vi är i.

Både medborgare och företag ska mötas av god service i sin kontakt med kommunen. Det gäller till exempel bygglovshandlingen.

De kommunala råden, Kommunala pensionärsrådet, KPR, och Rådet för funktionshinderfrågor, RFF, med tillgänglighetsgruppen, TGG, planeras hamna under kommunstyrelsens verksamhet från år 2024. Deras roller behöver tas på allvar och förbättras. Pensionärsorganisationernas och funktionshindrades insyn och möjlighet till att påverka behöver stärkas. Organisationerna är viktiga som remissinstans för att förbättra äldres och funktionshindrades livsvillkor i kommunen. Askersunds kommun har många äldre invånare och den gruppen ser ut att bli större i framtiden. Det handlar om människor med mycket erfarenhet som har rätt till ett demokratiskt forum. Frågor som rör en stor och viktig grupp i vår kommun riskerar få mindre utrymme genom att ta bort reglementet och införa en arbetsmodell som styrande partier planerar. Med förändringen följer att möjligheten till demokrati och inflytande för rådets deltagare minskar. I stället för maktcentrering i Askersunds kommun så behövs en förstärkning och fler demokratiska forum. Kommuninvånarnas röster är viktiga. Det är de svagastes röst som försvinner. Ett samhälle är aldrig starkare än dess svagaste länk.

Till Arbetsmarknadsenheten, AME, hänvisas medborgare som behöver stöd för att komma in på arbetsmarknaden och det är en viktig verksamhet.

Under kommunstyrelsens budgetram ingår de samarbeten som vi har med andra kommuner. De är Sydnärkes utbildningsförbund, SUF, Nerikes brandkår, Lönenämnden, Överförmyndarnämnden och Sydnärkes IT-nämnd.

Vår gymnasieskola, samt vuxenutbildning och anpassad gymnasieskola på Alléskolan i Hallsberg drivs i Sydnärkes utbildningsförbund, SUF. Förbundet är ett samarbete mellan kommunerna Askersund, Hallsberg och Laxå. Eleverna från Askersunds kommun behöver en bättre grundskola för att komma mer förberedda till gymnasiet. Problemet är att SUF får ta hand om elever utan betyg, vilket de gör väldigt bra, men det är kommunens uppgift att rusta eleverna med rätt utbildning. När vi är där kommer kostnaderna för SUF att minska.

Kommunen hanterar mycket information som är känslig. Det är viktigt att komma till rätta med ansvaret för informationssäkerhet, vilket som hör till IT-nämndens ansvar och till kommunstyrelsen ansvar.

Barn- och Utbildningsnämndens verksamhet

Inom Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde ingår bland annat förskola, grundskola, anpassad skola, fritidshem och KAA, det kommunala aktivitetsansvaret. Runt om i kommunen finns nybyggda, nyrenoverade skollokaler eller planer på nya lokaler. Det är bra men nu måste lokalerna fyllas med innehåll.

Ambitionen att ha en bra skolverksamhet får inte stanna med bara ord.

Vi måste visa i handling att vår strävan för att få en mycket bra skola också förverkligas.

Förskolan ska vara tillgänglig och behovsanpassad för att förbereda barnen till grundskolan.

I grundskolan ska det finnas resurser för att kunna hjälpa alla elever till en bra måluppfyllelse.

Fritidshemmen ska vara en trygg plats i elevernas vardag och vara sammanhållen med skolans uppgift.

Den anpassade grundskolan ska vara formad för att säkerställa elevernas behov.

Allt detta enligt läroplanerna.

För att inte bara uppnå godkända betyg ska våra mål i skolan definieras tydligare.

Fullmäktige ska besluta att:

- Alla elever ska ha godkänd läsförståelse i åk 2
- Progressionen för grundskolans elever ska vara ökande i alla stadier

Viktiga insatser som fler speciallärare och högre behörighet bland lärare ska prioriteras.

Skolan i Askersunds kommun ska präglas av en sammanhållen strategi där barnens bästa är ledordet.

Från familjecentralen till högstadiets åk 9 och även det kommunala aktivitetsansvaret.

Med fler speciallärare vill vi visa att skolan inte bara är ord, för oss, utan nu vill vi visa att vi går till handling. Barn behöver få stöd tidigt för att nå sin potential i skolan och sedan klara gymnasiet för att få bättre förutsättningar på arbetsmarknaden och till ett självständigt liv.

Genom en flerårig satsning på speciallärare tar vi vårt ansvar för att barnen ska klara grundskolan och sedan ett nationellt program på gymnasiet. Vi pratar inte bara om tidigt stöd utan vi tillsätter även resurser för stöd. I stället för att angripa problemet med finansieringen till SUF och hitta andra modeller vill vi lösa den utbildningsskuld vi har. Genom att eleverna är förberedda inför gymnasiet kan vi minska kostnaderna till SUF på sikt.

Ramen för grundskolan räcker inte till. Vi satsar två miljoner mer i detta förslag för att utöka skolans budgetram. Det är en långsiktig satsning som utökas kommande år. Pengarna ska användas till speciallärare inom låg- och mellanstadiet i alla rektorsområden. Det är viktigt med tidigt stöd och att alla skolor inom kommunen får del av det.

En fungerande elevhälsa har stor betydelse för barn och elevers trygghet, välmående och inläring. Det gynnar alla. Elevhälsan behövs tidigt för att möta barnens behov och sätta in rätt insatser tidigt och då får eleverna större möjlighet att nå målen och slutligen komma in på gymnasiet.

Socialnämndens verksamhet

Vi är djupt oroade över ekonomin och arbetsmiljön och sjukskrivningstalen.

Vi vill att äldre kommuninvånare ska ha en trygg äldreomsorg och ett bra bemötande. Vår personal ska ha bra förutsättningar att ge omsorg, de behöver kompetenshöjning, bra scheman och en god arbetsmiljö. Fria arbetskor är ett led i att skapa en bättre arbetsmiljö och vi är mycket glada över att det kunde återinföras under 2023. Vi kommer fortsatt bevaka så att den budgetposten inte faller bort ännu en gång.

Vi politiker måste agera nu för att klara framtidens kompetensförsörjning. Äldreomsorgen behöver en långsiktig plan och ett stort arbete för att förbättra vårdpersonalens arbetsmiljö och de äldres livskvalité.

Vi har sett att korttidsboendet Syrenen under flera år har haft ett högt tryck och ett stort behov av fler platser. Det har gjort att de som är i behov av avlastning på Syrenen har fått stå tillbaka på grund av platsbrist. Vi stödjer förslaget att utöka budgetramen med tre miljoner för att tillgodose fler platser och stärka arbetet med Trygg hemgång.

Att arbeta proaktivt inom äldreomsorgen innebär att arbeta aktivt med förutsebara framtida situationer för att förhindra vårdskador, öka välmående och att rikta insatser till områden där behoven är som störst.

Därför vill vi satsa ytterligare 1 miljon som ska gå till friskvård som är mycket viktig för de äldres hälsa och livskvalité. Satsningen gör det möjligt att fortsätta med personalledda aktiviteter på särskilda boenden. Dessutom ska brukare inom hemtjänst och särskilda boenden fortsatt få hjälp med fotvård av en kommunal fotvårdsterapeut i enlighet med tidigare fattade beslut. Det förebyggande arbetet handlar om livskvalité för den enskilda människan.

Vi vill satsa på språkutbildning för vårdpersonal i vårdsvenska. Det är en satsning som gynnar alla, så väl personal som de gamla. Det är en kompetensutveckling för personal som ännu inte lärt sig språket fullt ut. Det är både arbetstagarens och arbetsgivarens ansvar att försöka lösa problemet. Vi ser problemet och vill till skillnad från övriga partier göra något åt det och avsätter pengar åt det i budgeten.

Det är viktigt att hålla i arbetet med det som tidigare kallades TABB (Tillsammans för alla barns bästa), ett samarbete mellan barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden där man samarbetar kring barnet för att ge det de bästa förutsättningarna.

LSS och funktionsstöd är viktiga delar i verksamheten och med arbetet att ge personer möjlighet att utvecklas utifrån sin funktionsförmåga ska fortsätta. Den dagliga verksamheten behöver utvecklas så att deltagare får meningsfulla arbetsuppgifter och tider efter var och ens förmågor. På sikt behövs bättre anpassade lokaler.

Vi ser allvarligt på Socialnämndens stora underskott i budgeten som har uppkommit under den förra mandatperioden. Det har ökat från år till år och har skapats under M, KD och Ls styre och de låter det fortgå.

Kultur- och Tekniknämndens verksamhet

De flesta kommuninvånare kommer dagligen i kontakt med olika områden inom Kultur- och tekniknämndens verksamhet. Många områden handlar om service som till exempel kost, städ, gator, avlopp och parker. Kommunen ska hålla en hög servicegrad.

Underhållsplaner, särskilt i ytterområden, ska följas. Vatten- och avloppsnätet är föråldrat och nästan en tredjedel av vattnet läcker ut. Reinvesteringsplanen måste följas och hålla högsta möjliga fart. Arbetet med att samverka med andra kommuner kring VA ska fortsätta. Förut tänkte man att det är självklart att det ska komma vatten i kranen men det är viktigt att kommunen har långsiktiga perspektiv och att vi kan ta hand om oss i tider av kris.

Vatten är ett livsmedel. Medborgarna ska ha tillgång till rent vatten. Kommunala verksamheter ska bedrivas så att de inte förorenar sjöar och vattendrag. Kommunen behöver uppmärksamma eventuella föroreningar i Vättern samt utvecklingen inom vattenrening.

Det är viktigt att följa prisutvecklingen för att säkerställa att kommunen kan servera bra och hållbart producerad mat. Kvalitén ska inte sänkas.

I en demokrati kan man utöva kultur fritt. Ett parti i vår kommun brukar i budgetdiskussioner ta upp att strypa medel till kommunens kulturavdelning. När kultur utövas får människor tillfälle att uttrycka sig. Då människor möts utbyts samtal, tankar och idéer.

Föreningsliv och studieförbund spelar stor roll i en landsbygdskommun som vår. Deras verksamhet gör att mindre orter kan blomma upp. Kommunens stöd måste fortsätta. Att kunna bilda och utveckla sig och ha olika forum för möten är grundläggande i en demokrati.

Kulturskola erbjuder dans, teater och musik och fortsätter att utvecklas med ännu en inriktning under 2023. Föräldrarnas ekonomi får aldrig vara ett hinder för barn att utveckla sina förmågor och intressen.

Ungas motorintresse ska också fortsättningsvis stöttas och badplatser underhållas på alla boendeorter.

Bygg- och miljönämndens verksamhet

Nämnden har en viktig funktion mot kommunen, företagare och invånare. Beslut behöver vara rättssäkra och tydliga. Svar ska ges inom rimlig tid. Servicenivån ska vara god. Kötiden till att inleda nya planärenden måste minska. Nämnden måste också hålla den budget som den får. Det är viktigt att komma till rätta med de höga sjukskrivningstalen och arbeta för en bättre arbetsmiljö.

Investeringsbudget

Investeringsnivån är fortsatt hög. Vi måste ha med i det fortsatta arbetet att det finns risker med ökade lån och räntor som stiger och prisökningar.

Budgetregler

Driftbudgeten

Anslagsbindningen för driftbudgeten skall vara knuten till nämnd/styrelsenivå.

Nämnden/styrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställer i budgeten. Samt att nämndens budget ska vara i balans och finansierad.

Nämnderna medges rätt att besluta om omdisponering av budgeterade medel (kostnader såväl som intäkter) i driftbudgeten inom hela sitt verksamhetsområde. Beslut om omdisponering skall anmälas till kommunstyrelsen. Övrig omdisponering beslutas av kommunfullmäktige.

Investeringsbudgeten

Utförande av investeringsprojekt ska ske efter kommunfullmäktiges intentioner.

Kommunfullmäktige beslutar om en övergripande investeringsbudget som fastställer den totala investeringsramen samt fördelningen på investeringstyp. Investeringstyperna omfattar strategiska investeringar, reinvesteringar lokaler, utvecklingsprojekt, övriga investeringar, reinvesteringar nämnder samt investeringar i VA-kollektiv. Varje investeringstyp innehåller verksamhetsområden där fullmäktige beslutar om ansvarsfördelning per nämnd.

Nämnderna beslutar om upprättande av investeringsprojekt inom de av fullmäktige beslutade ramarna. Nämnderna beslutar om ansvarsfördelning inom nämnd. Nämnderna beslutar om tilläggs- och ombudgetering inom beslutad investeringsram för respektive verksamhetsområde. Beslut om omdisponering skall anmälas till kommunfullmäktige.

Vid prognostiserad avvikelse behöver beslut om tilläggs- eller ombudgetering endast göras om avvikelsen bedöms vara mer än 5 %.

Innan projektbeslut i nämnd/styrelse av ny byggnad till en kostnad av mer än 100 prisbasbelopp, ska kommunfullmäktige ta ställning till investeringen.

Uppföljning

Delårsrapport skall upprättas efter åtta månader. Delårsrapporten utformas i enlighet med kapitel 9 § 1-3 i redovisningslagen och god redovisningssed. Budgetuppföljningsrapport som är godkänd av nämnd eller nämnds arbetsutskott lämnas till kommunstyrelsen efter tre och åtta månader. Därutöver upprättar kommunstyrelsens ekonomiavdelning en översiktlig månatlig ekonomisk uppföljning efter maj och oktober.

Större händelser som påverkar nämnds ekonomiska förutsättningar ska rapporteras till kommunstyrelsen tillsammans med en redovisning av åtgärder som kan minska ett underskott.

För årsbokslut och delårsbokslut upprättas särskilda instruktioner. I årsbokslutet redovisas kommunens ekonomi samt följer upp de politiskt beslutade programmen.

Ekonomisk kalkyl för budget 2024-2027

Budget och resursfördelning	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Finansförvaltning					
<i>Skatteintäkter</i>	611 169	640 485	666 792	695 024	725 384
<i>Statsbidrag</i>	160 340	168 876	165 545	165 432	163 247
<i>Pensioner</i>	-59 772	-63 457	-50 329	-52 782	-55 101
<i>Interna pensionskostnader</i>	52 434	53 450	53 500	54 000	54 000
<i>Avskrivningar exkl VA</i>	-43 800	-48 000	-52 500	-54 150	-56 200
<i>Finansiella intäkter</i>	6 000	6 000	6 500	6 500	6 500
<i>intäkter MIV</i>	2 000	2 000	2 000	1 500	1 500
<i>Finansiella kostnader</i>	-16 500	-18 700	-18 500	-18 500	-18 500
<i>Oförutsedda händelser</i>	-600	-600	-600	-600	-600
<i>Lönerevision</i>	-10 983	-26 000	-39 500	-53 000	-67 000
<i>Hysesuppräkning</i>		-1 350	-3 000	-4 500	-6 000
<i>Internränta avgiftskollektivet</i>	3 600	3 900	3 800	3 900	3 900
Anslag nämnder summa	-699 618	-712 696	-717 577	-722 495	-727 045
<i>Kommunstyrelsen</i>	-130 176	-130 948	-133 552	-136 241	-139 017
<i>Socialnämnden</i>	-276 919	-280 527	-281 113	-281 716	-282 336
<i>Utökning Syrenen Trygg hemgång</i>		-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
<i>Friskvård ÅO</i>		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
<i>Vårdsvenska</i>		-190	-190	-190	-190
<i>Barn- och utbildningsnämnden</i>	-195 702	-195 805	-195 895	-195 989	-196 086
<i>Speciallärare grundskola</i>		-2 000	-2 500	-3 000	-3 000
<i>Kultur- och tekniknämnden</i>	-90 259	-91 057	-91 860	-92 685	-93 530
<i>Priskompensation livsmedel</i>		-900	-900	-900	-900
<i>Volymökning städ</i>		-500	-600	-600	-600
<i>Verksamhetsystem kulturskola</i>		-70	-70	-70	-70
<i>Sydnärkes miljö- och byggnämnd</i>	-6 562	-6 699	-6 897	-7 104	-7 317
Resultat	4 270	3 908	16 131	20 329	24 085
Resultatnivå	0,6%	0,5%	1,9%	2,4%	2,7%
Folkmängd 1/11 året innan		11500	11550	11600	11650

